

Notat - Klima- og miljøeffekt som krav i stedet for tildelingskriterium

Begrunnelse for bruk av klima- og miljøkrav i stedet for tildelingskriterium

Totalentreprise ved Røyskattlia 18 i Lom kommune gjelder oppføring av omsorgsboliger, og er gjennomført med fokus på klima- og miljøhensyn i alle faser. I denne anskaffelsen benytter oppdragsgiver unntaksbestemmelsen i anskaffelsesforskriften § 7-9 fjerde ledd, som åpner for at tildelingskriterium for klima- og miljøhensyn kan erstattes av minimumskrav i kravspesifikasjonen når dette gir bedre klima- og miljøeffekt. Med bakgrunn i redegjørelsene gitt i dette dokumentet samt miljøoppfølgingsplanen (se MOP vedlagt i mappe 3.8), er det etter vår vurdering klart at kontraktskravene stilt i konkurransegrunnlaget gir klart bedre klima- og miljøeffekt enn som tildelingskriterium.

Utdrag fra miljøoppfølgingsplanen

Utdragene fra miljøoppfølgingsplanen viser de tiltak som gjelder for prosjektet med argumentasjon for hvorfor disse vurderes å ha en klart bedre miljøeffekt.

For ordens skyld gjør kommunen oppmerksom på at miljøoppfølgingsplanen inneholder både krav oppdragsgiver har stilt som egne tiltak for å sikre best mulig miljøeffekt i prosjektet, og krav som følger direkte av gjeldende regelverk og forskrifter. Dette notatet tar utelukkende for seg de førstnevnte, det vil si krav oppdragsgiver selv har valgt å stille utover det som følger av regelverket. Det er disse kravene som utgjør den reelle begrunnelsen for at minimumskrav samlet sett gir bedre klima- og miljøeffekt enn et tildelingskriterium.

Ledelse og miljøstyring

Felles for kravene under ledelse og miljøstyring er en tydelig prioritering av systematisk og dokumentert miljøoppfølging gjennom hele byggeperioden, med klar ansvars plassering hos entreprenøren.

Krav 1.1 – Miljøkoordinator og miljøoppfølging

Det stilles krav om at entreprenøren utpeker en navngitt miljøkoordinator med tilstrekkelig kompetanse og myndighet til å følge opp prosjektets miljømål. Miljøoppfølgingsplanen skal være fast punkt på alle byggemøter, og det skal gjennomføres minimum månedlige særmøter dedikert til miljøoppfølging. Planen skal oppdateres løpende, minimum hver måned eller ved endringer som påvirker miljømål eller tiltak. Dette sikrer sporbar og dokumentert miljøoppfølging gjennom hele prosjektet – noe et tildelingskriterium i tilbudsfasen ikke kan garantere.

Krav 1.2 – Returordning

Det stilles krav om at entreprenøren er tilknyttet en miljømessig forsvarlig returordning for sluttbehandling av emballasje, gjennom medlemskap i Grønt Punkt Norge eller tilsvarende ordning. Dette er et terskelkrav som ikke lar seg gradere, og som derfor gir klart bedre og mer forutsigbar miljøeffekt som bindende minimumskrav enn som konkurransekriterium.

Byggeplass/Anleggsområde

Krav 2.3 – Anleggsmaskiner og bilpark

Det stilles krav om at minimum 50 % av anleggsmaskinene som benyttes i prosjektet skal være fossilfrie, definert som maskiner drevet av biodiesel eller elektrisitet. Tilsvarende skal minimum 50 % av entreprenørens bilpark brukt i prosjektet være utslippsfrie, definert som biler drevet av elektrisitet eller hydrogen. Avvik fra kravet kan kun aksepteres dersom entreprenøren dokumenterer at fossilfrie alternativer ikke finnes tilgjengelig i markedet for den aktuelle maskinstørrelsen, eller at tekniske og økonomiske forhold gjør utslippsfri bruk uforholdsmessig krevende. Eventuelle unntak må godkjennes av byggherre før maskinen tas i bruk.

Kravet setter et konkret og målbart minimumsnivå for utslipp fra anleggsdriften, og sikrer reell utslippsreduksjon gjennom hele byggeperioden. Nivået er vurdert opp mot tilgjengelig maskinpark i markedet og vurderes som ambisiøst, men gjennomførbart. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav garanteres det faktiske utslippsnivået uavhengig av hvilken entreprenør som vinner konkurransen – noe et tildelingskriterium ikke kan sikre.

Redusere klimabelastning

Felles for kravene under reduksjon av klimabelastning er en prioritering av materialvalg med lavt klimaavtrykk, dokumenterte utslippsberegninger og bruk av sertifiserte og miljømerkede produkter. Kravene må ses i sammenheng – det er den samlede kombinasjonen av minimumskrav på tvers av materialvalg, utslippsrammer og produktkrav som til sammen vurderes å gi klart bedre klimaeffekt enn ved bruk av tildelingskriterier.

Krav 3.1 – Klimagasskrav byggematerialer

Det stilles krav om at alle materialer og produkter som benyttes i prosjektet ikke skal overstige fastsatte maksimale utslippsgrenser for klimagasser, spesifisert per materialgruppe i en egen materialkravtabell. Kravene baserer seg på DFØs avanserte nivå i kriterieveiviseringen, og dokumentasjon skal skje gjennom EPDer utført i henhold til ISO 14025 og EN 15804. Ved å stille konkrete utslippsgrenser som et bindende minimumskrav sikres det at samtlige materialer som går inn i bygget holder seg innenfor et fastsatt og ambisiøst nivå, uavhengig av pris og andre vurderingselementer.

Krav 3.2 – Trevirke

Det stilles krav om at alt trevirke og alle trebaserte produkter som benyttes i prosjektet skal komme fra dokumentert bærekraftig skog, eksempelvis gjennom FSC- eller PEFC-sertifisering, Svanemerket eller tilsvarende. Trevirke fra truede trearter, herunder tropisk trevirke, skal ikke forekomme. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at alle treprodukter i bygget faktisk oppfyller kravene til bærekraftig skogsdrift, uavhengig av hva som ellers veier tyngst i konkurransen.

Krav 3.3 – Miljømerkede produkter

Det stilles krav om at minimum 10 produkter og varer som benyttes i prosjektet skal være miljømerket, eksempelvis med Svanemerket, EU Ecolabel eller tilsvarende. Hvert av de dokumenterte produktene må omfatte minst 25 % av produktgruppens areal, mengde eller vekt. Kravet baserer seg på beste standard i DFØs kriterieveiviser, og vurderes derfor å gi bedre miljøeffekt enn et tildelingskriterium. Det sikrer et konkret og etterprøvbart minimumsnivå av miljømerkede produkter i det ferdige bygget.

Krav 3.4 – Klimagassregnskap boservicesenter

Utover den lovpålagte plikten til å beregne klimagassutslipp stiller oppdragsgiver krav om at prosjektet ikke skal overstige en maksimal utslippsramme på 337 kg CO₂e/m² BTA. Det stilles i tillegg krav om at det utarbeides et aktivt klimagassbudsjett tidlig i detaljprosjekteringsfasen, som skal brukes aktivt for å styre materialvalg og sikre at prosjektet holder seg innenfor rammen gjennom hele gjennomføringen. Ved å stille både en konkret utslippsramme og et aktivt budsjettverktøy som minimumskrav sikres det at ambisjonsnivået faktisk gjenspeiles i det ferdige bygget.

Krav 3.5 – Klimagassregnskap tomannsbolig

Utover den lovpålagte plikten til å beregne klimagassutslipp stiller oppdragsgiver krav om at prosjektet ikke skal overstige en maksimal utslippsramme på 200 kg CO₂e/m² BTA. Som for boservicesenteret stilles det krav om at det utarbeides et aktivt klimagassbudsjett tidlig i detaljprosjekteringsfasen. Ved å stille både en konkret utslippsramme og et aktivt budsjettverktøy som minimumskrav sikres det at ambisjonsnivået faktisk gjenspeiles i det ferdige bygget.

Energieffektivisering

Krav 4.3 – Lokal og fornybar energiproduksjon

Det stilles krav om at egen, lokal og fornybar energiproduksjon (herunder solceller, fjernvarme og overskuddsvarme) skal vurderes og inngå i prosjekteringen når det er lønnsomt over investeringsens levetid. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at muligheten for lokal energiproduksjon faktisk utredes og implementeres der det er lønnsomt, uavhengig av hva som ellers veier tyngst i konkurransen.

Minimere avfall og bidra til økt ombruk

Felles for kravene under minimere avfall og økt ombruk er en tydelig prioritering av kildesortering, begrensning av avfallsmengder og tilrettelegging for ombruk og sirkulær økonomi.

Krav 5.1 – Sorteringsgrad

Det stilles krav om at prosjektet skal oppnå minimum 90 % kildesortering på vektbasis. Kravet ligger på et høyt nivå, tilsvarende beste standard i en BREEAM-NOR sertifisering, og sikrer et konkret og målbart minimumsnivå for kildesortering gjennom hele byggeperioden uavhengig av hva som ellers veier tyngst i konkurransen.

Krav 5.2 – Avfallsmengde

Det stilles krav om at total avfallsmengde for prosjektet ikke skal overstige 25 kg/m² BTA. Entreprenøren skal utarbeide et avfallsbudsjett avstemt mot fremdriftsplaner. Kravet ligger på et høyt nivå, tilsvarende beste standard i en BREEAM-NOR sertifisering, og sikrer et konkret og etterprøvbart tak på avfallsmengden uavhengig av hva som ellers veier tyngst i konkurransen.

Krav 5.4 – Ombruk

Det stilles krav om at entreprenøren skal utarbeide en plan med vurdering og konkrete tiltak for ombruk av materialer fra andre bygg som er eller skal bli revet eller rehabilitert. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at ombruk aktivt vurderes og prioriteres gjennom hele gjennomføringen, noe som gir en klimaeffekt som ellers ville vært vanskelig å ivareta samt rangere mellom tilbydere gjennom et tildelingskriterium.

Krav 5.5 – Sirkulært design

Det stilles krav om at det utarbeides en plan for hvordan bygget er tilrettelagt for fremtidig ombygging og ombruk av materialer ved endt bruk. Planen skal beskrive hvordan materialene i bygget kan demonteres og gjenbrukes, og dokumentasjon for hver bygningsdel skal inngå i FDVU-dokumentasjonen. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at hensynet til sirkulær økonomi er ivaretatt i det ferdige bygget.

Miljøskadelige stoffer

Krav 6.4 – Lavt forurensende produkter

Det stilles krav om at produkter innenfor følgende bygningsdeler skal oppfylle kravene til lavt forurensende produkter gitt i NS-EN 16798, tabell B17: himlinger, innvendige vegger og modurvegger, innvendig isolasjon, overflatebehandlinger, fugemasser og lim. Kravet kan oppfylles gjennom M1-merke, Svanemerket eller tilsvarende. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at innneklimaet i det ferdige bygget faktisk holder seg innenfor et ambisiøst nivå for lavt forurensende produkter, uavhengig av hva som ellers veier tyngst i konkurransen.

Naturbelastning og klimatilpasning

Felles for kravene under naturbelastning og klimatilpasning er en tydelig prioritering av biologisk mangfold, robust overvannshåndtering og skånsom massehåndtering på tomten.

Krav 7.1 – Vegetasjon

Det stilles krav om at ny vegetasjon som etableres på tomten skal opparbeides etter prinsipper som ivaretar biologisk mangfold, herunder verdi for pollinerende insekter og fugl, flere vegetasjonssjikt, lavt vanningsbehov og høy artsvariasjon. Vegetasjonen skal i størst mulig grad stamme fra lokalt frømateriale. Prosjektets planteliste skal forhåndsgodkjennes av byggherre. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at hensynet til biologisk mangfold faktisk ivaretas i det ferdige anlegget, uavhengig av hva som ellers veier tyngst i konkurransen.

Krav 7.2 – Overvannshåndtering og klimatilpasning

Det stilles krav om at prosjektet skal ta hensyn til konsekvensene av et endret klima, herunder at bygget tåler økt hyppighet av ekstremvær, at det utarbeides en detaljplan for overvann og at det legges vekt på blågrønne kvaliteter i samspillet mellom vann og vegetasjon. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at klimatilpasning er reelt ivaretatt i prosjekteringen og det ferdige bygget.

Krav 7.5 – Massehåndtering

Utover det som følger av naturmangfoldsloven stiller oppdragsgiver krav om at det utarbeides en plan for massehåndtering som sikrer at masser i størst mulig grad gjenbrukes stedlig, at revegetering skjer med stedegne arter, at toppmasser med vegetasjon og frøbank tas vare på og legges tilbake etter bygging, og at matjord ivaretas gjennom byggeprosessen. Ved å stille dette som et bindende minimumskrav sikres det at hensynet til naturmiljøet og stedlige masser faktisk ivaretas gjennom hele gjennomføringen.

Sammendrag

Oppdragsgiver har i denne anskaffelsen valgt å stille et bredt sett av ambisiøse minimumskrav på tvers av ulike fag- og tiltaksområder. Kravene er nøye vurdert opp mot markedet og er utformet for å være gjennomførbare, samtidig som de samlet sett setter et høyt ambisjonsnivå.

Den samlede kombinasjonen av bindende minimumskrav innenfor mange tiltaksområder og ulike faser av prosjektet ville vært krevende å ivareta gjennom et tildelingskriterium, ettersom miljøhensyn da ville blitt veid opp mot andre faktorer. Det er etter oppdragsgivers vurdering denne helhetlige tilnærmingen som samlet sett gir en klart bedre effekt på klima- og miljøbelastning enn hva et tildelingskriterium ville ha gjort.